

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора Рожка О.Д.
на дисертаційну роботу Босенка О.С. “Управління державним та
гарантованим державою боргом як складова євроінтеграційного процесу
України”, на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження. Економічний зміст державного і гарантованого державою боргу проявляється через вплив на соціально-економічний розвиток країни, на зміну ряду показників, таких як зростання валового внутрішнього продукту, рівень інвестицій, рівень споживання, рівень доходів, інфляція, валютний курс, платіжний баланс і т.д. Державні запозичення та гарантії формують додаткові фінансові ресурси, що можуть бути використані для виконання важливих державних інвестиційних програм, фінансування загальнодержавних потреб, які не забезпечені доходами, реалізації економічних проектів, які мають важливе соціальне значення. В Україні, економіка якої потребує прискореного розвитку, отримання позикових ресурсів на прийнятних умовах є дуже актуальним завданням. Тому створення механізму ефективного управління державним і гарантованим державою боргом залишається одним із найбільш важливих завдань для сфери державних фінансів України.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація Босенка О.С. є певним кроком у розвитку вітчизняної економічної науки. Розглянуті в роботі питання викладені в логічній послідовності й всебічно обґрунтовані. Висновки є логічним завершенням проведених автором досліджень і є загальним підсумком їх результатів. Основу запропонованих положень та рекомендацій складають обґрунтування підходів та практичних заходів із вдосконалення управління державним та гарантованим державою боргом в рамках євроінтеграційного процесу.

07/304
20.09 19 1

Головним результатом дослідження є удосконалення підходу до підвищення ефективності та узгодження управління державним і гарантованим державою боргом на основі використання положень концепції боргової стійкості, розробленої Міжнародним валютним фондом, імплементації кращого досвіду країн – членів Європейського Союзу з управління державним та гарантованим державою боргом, проведення комплексної оцінки ризиків боргоутворення, зокрема з урахуванням впливу процесів приватизації та капіталізації державних банківських установ.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи науково обгрунтовані, ґрунтуються на інформації з достовірних джерел. Достовірність результатів досягалась також завдяки використанню автором цілого спектру наукових методів:

- діалектичного пізнання (для вивчення економічної сутності державного та гарантованого державою боргу);
- наукового абстрагування (з метою обґрунтування категоріального апарату);
- історико-логічного та порівняльного аналізу (з метою дослідження історичних етапів становлення вітчизняної державної боргової політики);
- аналізу й синтезу, індукції й дедукції (для обґрунтування переваг середньострокової боргової політики);
- економетричного моделювання (для обґрунтування рівня впливовості різних видів боргових ризиків на зміну боргового навантаження в середньостроковому періоді);
- кореляційно-регресійного аналізу і економічного прогнозування (для прогнозування відповідно до підходу Public debt sustainability analysis, розробленого МВФ).

Інформаційною основою дисертаційного дослідження є законодавчі й нормативні акти України щодо бюджету та державного боргу, матеріали Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Національного банку України, Світового банку, МВФ, Євростат тощо.

Ступінь новизни наукових положень дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в подальшому розвитку теоретичних і методичних основ вдосконалення управління державним та гарантованим державою боргом в Україні, як складової євроінтеграційного процесу. Наукові положення сукупно вирішують важливу проблему – удосконалення комплексного підходу щодо аналізу та оцінки індикаторів державного та гарантованого державною боргу з метою прийняття управлінських рішень стосовно зменшення боргового навантаження в Україні.

До основних результатів дослідження, які містять наукову новизну, слід віднести:

в теоретичному плані:

– дістало подальшого розвитку поняття “державна боргова політика” та “управління державним боргом” (підрозділ 1.1, стор. 40 – 43);

– дістало подальшого розвитку теоретико-методологічний аналіз напрямів еволюції світової фінансової думки у сфері управління боргом для країн, що розвиваються (підрозділ 1.2, стор. 48–64);

– дістало подальшого розвитку аналіз зарубіжного досвіду країн – членів Європейського Союзу в управлінні державним боргом, зокрема досвіду боргового управління нових країн – членів Європейського Союзу, який є актуальним для України (підрозділ 1.3, стор. 64–82).

в практичному плані:

– удосконалено підхід до підвищення ефективності та узгодження управління державним і гарантованим державою боргом відповідно до концепції розробленої МВФ, проведення комплексної оцінки ризиків боргоутворення, зокрема з урахуванням впливу процесів приватизації та капіталізації державних банківських установ (підрозділ 3.3, стор.194–216);

– дістало подальшого розвитку обґрунтування змін стосовно норми нижньої межі залучень ОВДП первинними дилерами, зареєстрованих та діючих на внутрішньому фінансовому ринку України в рамках виконання

завдань держави із залучення фінансових ресурсів до державного бюджету (підрозділ 3.3, стор. 217–219);

– удосконалено аналіз поняття “суттєві зміни” в сфері державних фінансів, що стосуються боргового управління та обґрунтовано, що це може бути співвідношення сукупних платежів з погашення та обслуговування державного боргу до доходів державного бюджету, яке змінюється на величину не менше десяти відсотків впродовж бюджетного періоду (підрозділ 3.1, стор. 160, 236–237);

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Результати дослідження знайшли відображення у 1 колективній монографії, 7 статтях та 5 публікаціях по матеріалах науково-практичних конференцій загальним обсягом 4,4 друк. арк.

Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам щодо публікації основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Наведені публікації відображають основний зміст дисертації і одержані автором результати.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, встановленим до кандидатських дисертацій. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів і висновків, викладених на 272 сторінках машинописного тексту. Робота містить 33 рисунки, 22 таблиці, 2 додатки. Список використаних джерел включає 105 найменувань.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Важливість для науки і національної економіки результатів дослідження і рекомендацій щодо їх подальшого практичного використання

Результати виконаної дисертаційної роботи мають значення для формування напрямів управління державним та гарантованим державою боргом як складовою євроінтеграційного процесу в Україні.

Практичне значення результатів роботи полягає у розробці пропозицій і рекомендацій стосовно шляхів удосконалення управління державним та гарантованим державою боргом в Україні. Запропоновані ідеї, методологічні підходи, методичний інструментарій застосовувалися при підготовці документів аналітичного, прогностичного концептуального і програмного характеру, спрямованих на вирішення проблем щодо управління державним боргом в умовах мінливості макроекономічних параметрів.

Висновки та пропозиції дисертаційної роботи було використано в діяльності Міністерства фінансів України, ДНУ “Академія фінансового управління”, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

Недоліки та дискусійні положення дисертаційного дослідження

В цілому оцінюючи позитивно дисертаційну роботу, вважаю за необхідне зробити певні зауваження.

1. На сторінках 52-55 та 57-58 дисертації автором розкривається зміст підходів до забезпечення боргової стійкості, що розроблені фахівцями двох потужних міжнародних фінансових інституцій - Світового банку та Міжнародного валютного фонду. Наводиться склад відповідних індикаторів. Проте дисертантом не проведено детальний порівняльний аналіз стосовно виявлення відмінностей у цих підходах. У цьому контексті не достатньо обґрунтовано, чому в дисертаційному дослідженні надалі надано перевагу підходу МВФ.

2. На стор. 97 дисертант характеризує проведену у 2015 році боргову операцію з реструктуризації зовнішніх боргових зобов'язань на суму 15,0 млрд.дол.США, як одну з найбільш значущих подій у борговій політиці України. Водночас, у дисертаційному дослідженні немає належної оцінки ризиків умов вказаної реструктуризації для фінансової системи України та її подальшого економічного розвитку. Згідно з плановими завданнями, задекларованими українським урядом, очікуються значні темпи економічного зростання, при цьому механізм використання ВВП-варантів,

випущених в ході реструктуризації за таких умов може стати "міною уповільненої дії".

3. Дисертантом на стор. 145 представлено аналіз структури та динаміки гарантованого державою боргу, на стор. 147 оцінено співвідношення обсягу гарантованого державою боргу до ВВП впродовж достатньо широкого періоду – 2008-2018 рр. Водночас автором не сформульовані пропозиції щодо усунення диспропорцій в структурі гарантованого державою боргу, адже станом на кінець 2018 р. співвідношення гарантованого державою боргу до ВВП України складало 9 відсотків, при цьому у структурі боргу майже 90 відсотків складав зовнішній гарантований державою борг. Було б доцільно розглянути можливість обґрунтування та закріплення на законодавчому рівні граничної межі для рівня зовнішнього гарантованого державою боргу, оцінити вплив такої структури гарантованого державою боргу на формування валютних ризиків у системі боргового управління.

4. Авторське обґрунтування обмеження обсягу капіталізації державних банківських установ за рахунок ОВДП обсягом надходжень, що отримуються від приватизації державного майна, є недостатньо комплексним. Варто було проаналізувати позитивні і негативні аспекти запровадження такого обмеження.

Проте відзначені недоліки не мають принципового характеру та не знижують теоретичний і практичний рівень дисертації.

Висновок по дисертації

Дисертаційна робота Босенка Олександра Сергійовича "Управління державним та гарантованим державою боргом як складова євроінтеграційного процесу України" є завершеною працею, в якій отримані нові наукові обґрунтовані результати, що сукупно вирішують науково-практичну задачу подальшого удосконалення теоретичних засад і практичних положень з управління державним та гарантованим державою боргом в Україні в контексті євроінтеграційного процесу з кінцевою метою підвищення ефективності державної соціально-економічної політики.

Дисертантом отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати і розроблені відповідні висновки і пропозиції, це дає змогу стверджувати, що автором повною мірою вирішено поставлені в дисертації наукові задачі.

Робота актуальна, виконана на достатньому науковому рівні, має теоретичне та прикладне значення.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їхню обґрунтованість і достовірність, а також вагомое практичне значення сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота здобувача Босенка Олександра Сергійовича “Управління державним та гарантованим державою боргом як складова євроінтеграційного процесу України”, відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

Проректор з науково-педагогічної роботи
(перспективний розвиток),
доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

 О.Д. Рожко

